

Ciclul „Oameni ai zilelor noastre“

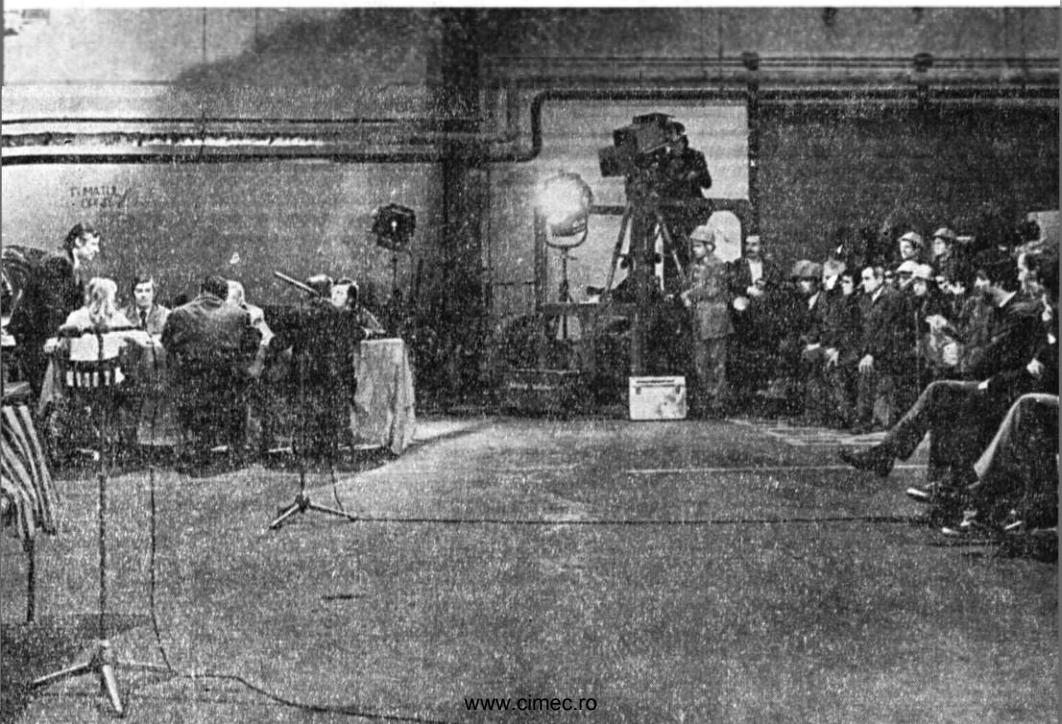
**— concretizare expresivă a ideii de actualitate
în dramaturgie**

Dacă ne-am putea privi cu ochiul anului două mii — și ce mare lucru pentru niște oameni cu imaginație, ca oamenii de teatru? —, dacă ne-am putea privi, deci, cu asemenea ochi țara și pământul, prima mare întrebare pe care ne-am pune-o ar fi aceea, cred, referitoare la cei care le-au transformat, le-au îmbogățit și le-au înfrumusețat; cine erau oamenii care au făcut toate astea? Ce simteau? Cum gîndeau? Ce personaje de legendă li s-au cuibărit în suflet pentru a cuteza, cu firescul cu care mișcăm un ere-

ion dintr-un loc în altul, să mute niște munți din loc? Ce forță? Ce ideal? Dacă ne-am putea privi, deci, cu un asemenea ochi, am înțelege că profilul nostru, scipirea noastră, personalitatea noastră vor putea fi identificate numai în perspectiva acestor transformări.

Am stabilit, astfel, o relație. Inseparabilă între om și mediu, între om și istorie, între om și adevărata lui personalitate. Am definit un concept — pentru că omul nu mai e văzut ca o făptură izolată, extrasă din ca-

„Puterea și Adevărul“ de Titus Popovici — reconstituirea unui capitol de istorie politică.

drul înconjurător, nu mai e un ins de partea cealaltă a lumii, ci e lumea, o oglindă, în mie, așa cum oglindește picătura înălțimea, puritatea, complexitatea, fascinația și albastrul cerului. E omul care și-a descoperit adevărata identitate de specie, adevărata personalitate — *omul social*. Integrat și implicat transformărilor din jur, erou și interpret al unei noi condiții. Umane și dramatice.

Dacă acestea ar fi coordonatele generale pe care știm că se prefigurează accepțiunea noastră despre om, modul nostru de a-l vedea și de a-l evalua, dacă acestea ar fi temeiurile de gândire și de rostuire estetică a noilor raporturi pe care le dăm unui sens de a fi, atunci ce bucurie poate fi mai mare decât aceea de a concretiza toate astea, într-un program rodnic și ambițios, care să exprime menirea ta de creator, de artist al timpului tău, și a noastră de propagatori, de stimulatori ai acestor ambiții și însuflețite chemări?

Un ciclu e, la rindul lui, o concretizare de program, dar dacă-l privim cu un ochi rece, lucid și grav, după ce l-am așternut ca o salbă la gîtul propriei noastre ambiții de a împlini o menire educativă prin artă, nu mai vedem o înșiruire de titluri, ci de ecouri, nu ne mai alegem cu o tolbă de nume, ci de re-nume — chiar cînd acest re-nume se capătă tocmai cu un asemenea prilej, drept, decent, fără surle, la primele replici, poate, trimise lumii pe un canal de comunicare spirituală. Cine va putea uita fiorul cu care niște muncitori anonimi erau părtași la reconstituirea unui capitol de istorie politică, din *Puterea și Adevărul*? Cine va putea nescoti imaginea vie și originală a judecății grave a obștei care-și întrerupe jocul și pune în discuție un gest nesăbuit al unui membru al său, din *Hora întreruptă*? Dar firescul, marele firesc cu care un personaj se confundă cu istoria și trăiește în ea, privind-o, propria lui biografie de luptă și de iubire, ca în *Ape și stele*? Dar poezia unei întâlniri scurte, și intimplătore, între doi bărbați cu treburi de șantier, și multe întrebări, și multe nostalgii, ca în *Oameni fără adresă*? Dar ascuțimea de sfredel a *Interviului*? Vedeți — am numit niște piese, dar n-am numit autorii, pentru că, dacă i-aș numi, ar trebui să adaug lista tuturor realizatorilor, de la regizori la interpreți, de la interpreți la echipă — la înimoasa echipă care vine din noapte și pleacă în noapte pentru a face din zi tipar grăitor peste vreme, imagine sensibilă, și care nu-și vede întotdeauna numele înscris pe un generic. Am numit, deocamdată, un *mod* de a face teatru — direct, angajat, curajos, o credință, o *vocație* care exprimă mai aplicat funcția de însinuare a artei în conștiințe, esența democratică a genului, reflexia lui populară. Un *timbru de autenticitate* în prelucrarea artistică a temelor, pe care nu ciclul l-a impus,

firește, așa ca un generic între ghilimele, dar i-a deschis calea. Și bătaia de aripi.

Privind mai îndeaproape și mai din intimitate lucrurile, vedem și alte aspecte care se pun în discuție. Unul dintre ele ar fi acela al explorării decise a conflictului dramatic care se înfiripează, se însinuează, se bănuie, și nu al menajării lui cu pași voalați prin altă parte. Dacă ar fi să numim piesele de riguros conflict dramatic care au ilustrat acest ciclu în cursul anului trecut, au numi trei și nu ne-ar surprinde că doi din autorii lor sînt cunoscuți din alte genuri, din teatru și cinematografie, și știu mai bine, probabil, prețul acestei rigori de concepție și de compunere — *Puterea și Adevărul* de Titus Popovici, *Femeia fericită* de Corneliu Leu și *Hora întreruptă* de Constantin Popa. Dar cealalte? Cealalte, sau o parte dintre ele, vin — explicabil pentru fiorul începutului, dar nu numai atît — pînă în apropierea punctului antagonic al contradicțiilor pe care le vizează, ezită o clipă și o iau pe calea narațiunii de un anumit ordin — să-i zicem biografice, să-i zicem psihologice, să-i zicem lirice sau apropiate de faptul divers. Narațiunea nu este o modalitate exclusă în teatru, secolul nostru a lămurit și această interferență de epic și dramatic, dar e foarte necesar ca ea — care se dovedește o modalitate destul de spectaculoasă la televiziune — să se integreze unei esențe dramatice reale. Unei dialectici. E necesar să devină polemică și spectaculoasă prin confruntare, trecerea printre anotimpuri și oameni. Prin adevăr.

Am observat că o ezitare în fața punctului antagonic care deschide laturile conflictului, o piruetă elegantă, face uneori spectacolul literelor sau al imaginilor mai plăcut, mai colorat, poate mai liniștitor, dar mai puțin dens în ceea ce privește adîncimea interioară a personajelor, chipul lor variat, cu diamante ascunse, pe care nimeni nu-l are la fel cu celălalt, dar toți îl au într-un fel și e cale lungă, și grea, și obligatorie, să-l ajungi, e trudă serioasă dar extraordinară pentru un artist de a-l surprinde și a-i consacra eforturile rostului său. Un firicel de vată se agită din cînd în cînd de conturul unor personaje, flutură acolo și ne ia ochii — sau își închipuie el că ne ia ochii —, cînd ar fi de ajuns o suflare bărbătească pentru a-l înlătura și a ne lăsa să vedem mai departe. Mai adine. O să mă contrazic, acum, dacă o să spun că nici laturile largi ale conflictului nu primează atît în conceperea unei lucrări dramatice, cît adîncimea de care pomeneam, în nestematele omului. Cehov a scris niște piese parcă fără conflict, parcă neglijîndu-l, lăsîndu-l undeva în afara timpului și spațiului scenic, între acte. În acte a adus omul, l-a lăsat să flecărească, să-și exprime nostalgiile, să vină, să treacă, să plece, fără o motivare anume, calculată. Dar ce drame a scos de aici! Ce conflicte! Conflictele existau, se derulau pe aproape, dar noi vedeam

omului, tainele lui, reacțiile lui, frumusețile lui de aur pe care nici un ochi îndreptat spre efecte nu le poate vedea cu adevărat. Vedeau viața.

Și dacă e să vedem viața în spectacolele pe care le facem, în scenariile pe care le programăm, fie chiar și într-un ciclu, atunci la ciștigurile pe care le-am acumulat, în nume și ecouri, ar mai fi de adăugat toate astea, ca puncte de referință pentru cele ce

vor veni — cu mențiunea că nici o modalitate nu e exclusă câtă vreme e articulată pe credință și adevăr, că nici o componentă a acestui delicat și orgolios organism nu se impune de la sine, pentru sine, ci prin efortul conjugat al tuturor ființelor care îl formează, din afară și dinăuntru, pentru îndeplinirea unei sacre îndatoriri — indiferent dacă ne vom mai privi, sau nu, cu ochiul anului două mii.

**PETRE
BOKOR**

TEATRUL T.V.— UN TEATRU POLITIC

Precizăm, dintr-o veche obișnuință, *teatrul politic*, ca și cum ar exista astăzi și un alt fel de teatru. Teatrul pe care îl vedem politizându-se în zilele noastre, n-a fost nici înainte apolitic, chiar dacă el a negat sau a ocolit problemele politice, chiar dacă a încercat să abată atenția de la rău la plictiseală.

O veche prejudecată a esteticii consideră noțiunile de politic și de artistic ca antitetice. Într-o accepție largă, orice spectacol e politic, deoarece la baza lui stă un punct de vedere, dacă nu o concepție politică bine definită. Între artă și politică, în estetica marxistă, nu numai că nu există un raport de opoziție ci, dimpotrivă, o deplină convergență.

Așadar, teatrul contemporan are în centrul atenției sale dezbateră problemelor timpului și ale societății, de la nivelul moravurilor la acela al structurilor și instituțiilor, probleme ale individului conștient că aparține unei colectivități.

Să facem însă distincție: teatrul politic nu înseamnă circumscrierea ocazională a unor „cazuri” răsunătoare și analiza lor critică, denunțarea unor manifestări politice și sociale în conexiunile lor de cauză și efect, în fața opiniei publice, ci înseamnă o suprafață de expresie mult mai amplă.

Realizatorul-artist, omul politic și activistul militează pentru aceleași idealuri de făurire a unei societăți și a unei vieți morale noi, a unei culturi noi.

Iată motivul pentru care asistăm azi la un „revival”, la o înviere a ceea ce numesc unii teatru politic.

Triumfător prin explozia fără precedent a energiei sale vizuale, televiziunea constituie

totuși o biunitate audio-vizuală, în care cuvântul rostit are o greutate specifică echivalentă.

Înarmat cu această dublă dimensiune de limbaj, teatrul T.V. trebuie să-și împlinească rolul de factor de educație, cu intenția explicită și evidentă de a influența conștiința publică. Pentru telespectatori valoarea unei probleme se măsoară după răspunsul ce i se poate da.

Așa stînd lucrurile, este absolut firesc ca scena micului ecran să devină o promotoare a acestei politici culturale: a culturii politice.

Aici se cere o precizare: numesc în mod obiectiv teatrul T.V. ca fiind prima scenă, cel mai larg forum de cultură teatrală, după următoarele considerente:

a) repertoriul anual al teatrului T.V. însumează premiile unui teatru obișnuit pe parcursul a patru stagii.

b) publicul unei piese T.V., vizionate mediu, echivalează cu peste 400 de săli de spectacol pline.

c) personalul artistic și tehnic numeros și calificat, pe de o parte; pe de altă parte, mijloacele de expresie practic nelimitate ca varietate și inedit, permit o formă absolut propice fiecărui spectacol.

d) realizatorul T.V. are la dispoziție o distribuție ideală, bazată pe actorii din toate teatrele țării.

M-au atras spre teatrul T.V. aceste deziderate, după cum m-a atras tocmai orientarea repertorială, enunțată de Dinu Săraru, Iaconic, prin definiția „Regizorol-activist”.

Destinul meu regizoral s-a împlinit în mod fericit și fertil cu orientarea redacției către